

SCRIBIT Galenus in libro de Rigore, & tremore, natium calidum motu suo ad exteriora, interioraque, corporis opera vniuersa perficere: id quod de influente, non de eo, quod est insitum singulis membris (illud enim immobile est) intelligere oportet. Porro hoc calidum natium non ab alio quidem moueri, sed suapte natura mobilem esse substantiam putat. Ac quod calidi influentis, sanguinis (inquam) spiritus motu, fiat omnes actiones, facile est ostendere: nam per vigiliam, cogitationes, frictiones, balnea, calidiorum aerem, & alia multa, videmus huiusmodi substantiam, ad corporis superficiem concitari: quo tempore externae partes tam diu recte agunt, quam diu abundant eiusmodi calido: quo dissoluto, & recedente ad interiora, agere desinunt: per somnum verò, ocium taciturnitatem, ad internas sedes reuocatur, illisque locis subministrat: per exercitationes intus, & foris, aequaliter agitur, vim suam toti corpori impartitur, ut alterationes, concoctiones, dissolutiones humorum, quae in vniuerso corpore continentur, & perficiuntur, euidentissimè ostendunt. Quod etiam timor, ira, tristitia, laetitia, risus, & ceterae animi passiones patefaciunt. Nam in his affectionibus apparet calor vniuersus, vel ad externas partes erumpere, vel ad internas refugere, & in illis membris fieri actiones, ad quae calidum se recipit: alia verò otiosa relinquit, à quibus huiusmodi calidum recessit. Itaque constat actiones omnes, coniunctione caloris influentis perfici, illum verò coniungi motu, quo nunc intrò aequaliter ad omnes partes fertur. At illud non ita facile est ostendere, quid sit quod huius motus sit author: duci enim calorem nostrae opera extra per frictiones, & balnea agnoscimus: aliunde tamen eundem moueri, nihil conferente nostrae opera certissimum est: veluti quum per animi, corporisque languores dissolutus, ad interna viscera se recipit, & absoluto somno ad externa euadit, nobis etiam nolentibus, & ob illius praesentiam vigilare coactis. Simile illud quoque est, quod in animi perturbationibus accidit. Quid enim (quae so) afferre licebit, quod in timore dici possit esse causa recessus calidi innati ad cor: aut in gaudio, & laetitia, illius motus, ad externam superficiem? quid quod ingestio cibo, cogat illum circa ventriculum contrahi. Galenus in libro de Tremore (ut diximus) scribit innatum calidum substantiam per se, & semper mobilem esse: idque probat hoc modo. Quoniam enim calor est, necesse est eum ad exteriora, superioraque, suo impetu efferri: quoniam verò in substantia ex calido, & frigido temperata consistit, & ipse etiam calor, non igneus, sed ex aqua frigiditate, & aerea caliditate contemperatus est, eundem ad interna, humoris, frigidisque vi reuocati, necesse est: unde nec intus perpetuo contineri potest, repugnante calore, qui in sublime tollitur, nec extra vehementius commoueri, aut in externis partibus perpetuo versari, retrahente frigiditate, & humiditate. Quae quidem etsi rectè dicuntur, possunt tamen alia addi argumenta, & noue excogitari rationes huiusmodi motus. Nam si calidum innatum commune est animae, corporis, omniumque partium instrumentum, necesse profecto est, illud ita comparatum esse, ut singulis membris adesse possit, quum illius opera est opus: at sine motu nequit à suis fontibus longius ferri, & ad eosdem subito reuocari, ut subita aliquando vrgent actiones, & passiones, quae repentinam illius praesentiam desiderant. Quia ergo commune futurum erat instrumentum, id autem motum sine motu fieri non potuit, ideo illius substantiam per se, & semper mobilem à natura fieri oportuit. Verum Galeni rationes, & haec efficiunt, ut calidum innatum instrumentum non sit commune vniuerso corpori: nam si per se, & semper mobile est, suae motionis erit author: illud autem quod instrumentum est, tunc solum opus est moueri, cum ipsum agens illud requirit, impellit, & mouet. Nam alioqui frustra sapere, aut extra, aut intrò moueretur, ubi partes illis positae illius ministerium nequaquam desiderant, utpote quas aliquando melius sit quiescere, quam agere. Ego verò etsi puto causas motus nostri caloris difficillime explicari posse, tamen conabor rem hanc meo labore inchoare, ut alijs postea facilius reddatur, ad ea quae relinquuntur excolenda, & perficienda. Igitur cum calidum innatum influens, corpus sit, necesse est, illud vel à se ipso, vel ab alio moueri: ac cum spiritus sit, & humor, necesse quoque est ut moueatur ab illis causis, à quibus huiusmodi corpora moueri par est. Porro res dicitur à se ipsa moueri, quae impellitur ab intrinseco principio: ab alio verò, quae à sibi extrinseco incitur. Sunt autem tria potissima interna principia, motus authores, nempe rei forma, primae qualitates, & voluntas. Mouentur elementa ad sua loca à sua forma, humores excalescunt, sursum à calore, à frigore deorsum. Animalia suos exercent motus impellente voluntate, & appetitu. Ceterum id quod sui motus est causa, requirit materiam subiectam aptam ad motum: nisi enim mobile pareat mouenti, sistetur illius vis, & motus ipse impediatur. Est autem apta materia, quae pro ratione agentis, mediocrem molem, & qualitates suas habet aptas: ubi enim illa vel deficit vel excedit, aut qualitates suas habet ineptas ad motum, res eò ferri nequit, quo moueri est apta. Atqui res mouentur ab alio cum trahuntur, vel geruntur, vel pelluntur. Trahit quod ad se mouet: Gerit quod in se vehit: pellit quod extrudit: quod si a tergo mouet, propellit: si ad se venientem reijcit, repellere dicitur: quod verò re circumuoluit propellere videtur. Iam verò res à sua forma, vel qualitatibus moueri appetit, ut quiescat in suo loco, vel ut uacuum spatium, quod natura vniuersi abhorret, repleat, illo modo ignis sursum, hoc deorsum fertur. Voluntate, & appetitu